

пожвавлення товарно-грошового обігу і водночас призвів до необхідності відновлення і подальшого розвитку страхової справи.

Крім сприятливих економічних умов, для успіху страхування потрібно було ще і належне законодавче регулювання відносин між страховиком і страхувальником, регулювання внутрішньої організації страхових установ. Тому не випадково за період 1921– 1929 рр. в Україні було прийнято багато нормативних актів, що всебічно розглядали питання організації, подальшого розвитку страхування. Найбільш важливими можна назвати такі акти РНК УСРР: «Про державне майнове страхування», «Про державне страхування», «Про Раду в справах страхування при Уповнаркомфіні і про обов'язкове страхування в Держстрасі майна колгоспів», а також діючі на території України акти СРСР, зокрема, «Положення про державне страхування Союзу Радянських Соціалістичних Республік», затверджене ЦВК і РНК СРСР 18 вересня 1925 р. Поряд із зазначеними актами та у їх доповнення в Україні діяли інструкції, розпорядження, циркуляри, прийняті Укрдержстрахом, Українською економічною радою, Держстрахом Союзу РСР, НКФ СРСР.

Матвєєва Тетяна Олексіївна

*доц. к-ри історії держави та права зарубіжних країн та України Національного
Університету “ Юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого ”*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ ВСТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Радянська державність створювалася з голови. Тобто через Раднарком УРСР і персонально майже співпадаючий з ним ЦК КП(б)У. У переважній більшості міст і на селі було створено ревкоми, які офіційно проголошувалися органами диктатури пролетаріату. Насправді вони здійснювали диктатуру більшовицької партії, позбавленої власних коренів в українському суспільстві.

Але про яку диктатуру пролетаріата можна було вести мову під час громадянської війни, голоду і розрухи, де чисельність промислових робітників не перевищувала 800 тис. осіб. Проголошена більшовиками диктатура пролетаріату була справжньою фікцією. Селяни і солдати підтримали більшовиків, коли ті пообіцяли їм землю і мир, але відразу ж відійшли від них, як тільки було проголошено “воєнний комунізм”.Тільки неп врятував більшовицьку диктатуру від загибелі.

До селян-власників державна партія ставилася недобррозичливо. В Україні, де Селянська Спілка могла б контролювати створювані Ради, більшовики часто відмовлялися проводити навіть формальні вибори сільради й покладалися більше на призначувані зверху комітети бідноти (комбіди).

111 з’їзд КП(б)У, що відбувся у Харкові на початку березня 1919 року, прийняв принципове рішення взяти за основу при опрацюванні першої Конституції УРСР Конституцію Радянської Росії (липень 1918 року). У ній , зокрема , утверджувалася така норма: Всеукраїнський з’їзд Рад складається з

представників міськрад у розрахунку один депутат на 25 тис. виборців і представників губернських з'їздів Рад у розрахунку один депутат на 125 тис. жителів губернії.

Якби навіть припустити, що губернські ради склалися тільки з сільських депутатів, то утворювалася п'ятиразова перевага у представництві робітників порівняно із селянами. Так на практиці виглядала проголошена більшовиками “диктатура пролетаріату” .

У березні відбулися також з'їзди лівоесерівських партій, яким більшовики дозволяли існувати легально. Українські ліві есери заявляли про необхідність забезпечити на виборах рівні політичні права пролетаріату і селянству. Замість диктатури пролетаріату вони висували лозунг диктатури трудящих класів.

Проголошувану російською Конституцією нерівність робітників і селян у виборах до Рад було використано тільки як принцип. Щоб не допустити до влади своїх союзників – лівих есерів, за котрими йшло українське село, більшовики опрацювали формулу виборів, до речі запропоновану їм соратником Леніна – Свердловим, яка нагадувала абсолютне безмежжя : сільська волость могла надіслати на з'їзд Рад тільки одного представника незалежно від кількості населення. Таке ж право надавалося 10 тис. робітників або 1000 червоноармійців.

До початку весни 1919 р. на значній частині території України була встановлена влада Рад . 6 березня 1919 року у Харкові відкрився 111 Всеукраїнський з'їзд Рад, а 10 березня проект Конституції УСРР було подано на розгляд і затвердження з'їзду Рад. Проти проекту Конституції виступили ліві есери, які піддали критиці положення, що УСРР є республікою диктатури пролетаріату. Але з'їзд Рад відкинув це заперечення і затвердив запропонований проект Конституції.

Отже, правовою основою організації та діяльності державного апарату УРСР спочатку була Конституція 1919 року.

Згідно з Конституцією 1919 року, органами центральної влади УРСР були : Всеукраїнський з'їзд Рад, Всеукраїнський центральний Виконавчий Комітет Рад, Рада Народних Комісарів.

З'їзд Рад вважався найвищим органом влади УРСР, а у період між з'їздами найвищим органом влади був ВУЦВК. Тільки до відання з'їзду Рад належали питання про затвердження, зміни і доповнення Конституції , оголошення війни і укладання миру; у випадку терміновості за неможливості своєчасного скликання з'їзду Рад питанням про оголошення війни та укладанням миру займався ВУЦВК.

ЦК КП(б)У і уряд УРСР після прийняття Конституції активно встановлювали на території України владу Рад. В усіх ланках державного апарату створювалися більшовицькі партійні осередки. – партія перетворювалася з революційної організації в керівне ядро урядової та адміністративної машини. Поступово вона завоювала монопольне становище, усунувши від влади інші партії.

У квітні-травні 1919 року влада в УРСР, як центральна, так і місцева, була організована відповідно до Конституції. На цьому остаточно оформилася радянська форма державності України – УРСР. Вся влада фактично належала КП(б)У, яка через ревкоми, ЧК, комбіді формувала “державне” прикриття у формі Рад.

Новак Катерина Михайлівна
здобувач кафедри кримінального права №2
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УСРР 1922 р.

1. Перехід радянської України до мирного будівництва у зв'язку з впровадженням нової економічної політики вимагав правового закріплення і забезпечення нових суспільних відносин, які насаджувалися радянською владою. Це знайшло своє відображення в низці кодексів, які були прийняті впродовж 1922-1923 рр. Одним із них був Кримінальний кодекс УСРР (далі – КК), який затвердив Всеукраїнський ЦВК 23 серпня 1922 року. В його основі лежав КК РСФРР 1922 р.

КК УСРР складався з загальної, особливої частин, які поділялися на 227 статей. Кодекс мав певні особливості.

2. Перш за все звертала на себе увагу первісність захисту держави, а не громадянина. Це яскраво проявлялось вже в перших статтях КК. Так, в ст. 6 давалося визначення поняття злочину: «всяка суспільно-небезпечна дія або бездіяльність, що загрожує основам радянського ладу і правопорядку, встановленому робітничо-селянською владою на перехідний до комуністичного ладу період часу». Як бачимо, визначення було ідеологізоване. Про примат держави над громадянином свідчить і завдання КК, який проголошував «правовий захист держави трудящих від злочинів і від суспільно-небезпечних елементів». До того ж призначення покарання здійснювалося судовими органами на основі “соціалістичної правосвідомості” з дотриманням керівних начал і статей КК УСРР. При цьому обов'язково повинні були враховуватися ступінь і характер небезпеки як самого злочинця, так і скоєного ним злочину, для чого вивчалися обставини злочину, особа злочинця, мотиви і причини злочину. Такий підхід залишив первинність правосвідомості по відношенню до закону, що давало каральним органам можливість в достатній мірі вільно трактувати статті КК, зокрема, відносно класифікації злочинів і призначення суворості покарання. Про першочергове забезпечення захисту держави свідчить розташування глав кодексу. Так, норми про види злочинів визначалися в такому порядку: державні (контрреволюційні і проти порядку управління); посадові, порушення правил про відокремлення церкви від держави; господарські; злочини проти життя, здоров'я, свободи і гідності особи; майнові; військові; порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку і громадський порядок.

3. КК містив цілий арсенал доволі радикальних заходів захисту держави від суспільно-небезпечних дій. Він встановив, що кара є заходом оборонним і повинна